

ת"פ 38676/08/15 - מדינת ישראל נגד ש.ש. - בהעדר

בית משפט השלום בבאר שבע

12 אוקטובר 2015

ת"פ 38676-08-15

מ"ת 38696-08-15

לפני כבוד השופט דניאל בן טולילה

מדינת ישראל
ע"י עו"ד זילברמן

נגד

ש.ש. - בהעדר
ע"י עו"ד רפאלי

[פרוטוקול הושמט]

פסק דין

כנגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירות של חבלה במזיד ברכב ואיומים. במסגרת הליך המעצר הוגשה חוות דעת מאת הפסיכיאטר המחוזי בנוגע לאחריותו הפלילית של הנאשם וכשירותו לעמוד לדין וממנה עולה כי הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין ובעת ביצוע המעשים המיוחסים לו בכתב האישום לא היה אחראי למעשיו. בהתאם לחוות הדעת של הפסיכיאטר המחוזי ונוכח הסכמת הצדדים לחוות הדעת אושפז הנאשם על פי הוראת בית המשפט ובהתאם להוראת סעיף 16 לחוק טיפול בחולי נפש לתקופה מרבית שלא תעלה על 6 חודשים.

במהלך הדיון שהתקיים בפניי ביום 7.10.15 הסכימה ב"כ המאשימה לתוכן חוות הדעת ויחד עם זאת נתגלעה מחלוקת בין הצדדים בנוגע למשמעות האופרטיבית של חוות הדעת הנ"ל. המאשימה עתרה להורות על הנאשם כלאו בר עונשין ולהפסיק את ההליכים בעניינו, מנגד עתר ב"כ הנאשם להורות על זיכוי וזאת בהתאם להלכת וחנון רע"פ 2675/13. עוד נחלקו הצדדים ביחס לצו האשפוז שהוצא בעניינו של הנאשם בשלב המעצר בעוד ב"כ המאשימה מבקשת להתעלם מצו האשפוז ולהורות על צו אשפוז לפי סעיף 15א' לתקופת אשפוז המרבית בהתאם לעונש המקסימאלי בגין העבירה של חבלה במזיד ברכב (5 שנים) בעוד שב"כ הנאשם סבור כי צו האשפוז שהוצא בעניינו של הנאשם בשלב המעצר הוצא בדין ובסמכות ובהתאם לנסיבות הרלוונטיות.

דין והכרעה

בפתח דבר ויאמר סופו ולפיו בנסיבותיו של תיק זה סבורני כי יש להורות על הפסקת ההליכים בהתאם להוראת סעיף 170 לחסד"פ אגב קביעה כי הנאשם "לאו בר עונשין" תוך הוצאת צו אשפוז בהתאם להוראת סעיף 15א' לחוק טיפול

בחולי נפש. מנגד, סבורני כי אין לקבל את עמדת המאשימה ביחס לתקופת האשפוז המקסימאלית.

הואיל ומותב זה נדרש מספר פעמים לסוגיה זו יפרסו הנימוקים אשר הוצגו על ידי מותב זה במקרים דומים והכל לפי המפורט להלן:

מאז ניתן פס"ד בעניין וחנן, נחלקו הערכאות השיפוטיות ביחס לתוצאות האופרטיביות של הלכה זו (שעה שמדובר באי כשירות דיונית יחד עם אי כשירות מהותית). ניתן למצוא שורה ארוכה של פסקי דין בהם בתי משפט השלום מורים על זכוי במצב דברים זה, כך למשל ראה: ת"פ 43677-11-14, ת"פ 29852-09-14, ת"פ 59481-03-14 וכן ת"פ 49429-03-15, ת"פ 313-02-15.

אל מול פסקי הדין שפורטו לעיל ניתן למצוא גם שורה ארוכה של פסקי דין בהם בתי המשפט הורו על הפסקת ההליכים: ת"פ 10522-03-15, ת"פ 51591-02-15, ת"פ 36253-02-15.

וכן לאחרונה אף בהחלטות שנתקבלו על ידי בית המשפט המחוזי בת"פ (מחוזי חיפה) 11950-05-15 **מדינת ישראל נ' א.פ.** (8.6.15); ת"פ (מחוזי ת"א-יפו) 13546-08-15 **מדינת ישראל נ' טרם** (24.9.15)

לגופם של דברים, סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי, הוא זה אשר קובע את המסגרת הדיונית בעניינו של נאשם שאינו כשיר לעמוד לדין, וזאת ללא קשר לשאלת אחריותו הפלילית בעת ביצוע המעשים המיוחסים לו:

1. סעיף 170 לחוק קובע כך:

"(א) קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, או לפי סעיף 19ב (1) לחוק הסעד (טיפול במפגרים), תשכ"ט-1969, שנאשם אינו מסוגל לעמוד בדין, יפסיק את ההליכים נגדו; אולם אם ביקש הסניגור לברר את אשמתו של הנאשם, יברר בית המשפט את האשמה, ורשאי הוא לעשות כן אף מיזמתו מטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ב) מצא בית המשפט בתום בירור האשמה, כי לא הוכח שהנאשם ביצע את העבירה, או מצא שהנאשם אינו אשם - שלא מחמת היותו חולה נפש לאו-בר-עונשין - יזכה את הנאשם; לא מצא בית המשפט לזכות את הנאשם, יפסיק את ההליכים נגדו, ורשאי הוא להפסיק גם לפני תום בירור האשמה."

הוראת חוק זו ברורה וחד משמעית ולפיה בשעה שקבע בית המשפט כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין, עליו להפסיק את ההליכים נגדו וההליך המשפטי חדל מלהתקיים.

יוער כי במצב דברים זה יכול ההליך המשפטי לשוב ולהתקיים אם וכאשר מצבו של הנאשם ישתפר והוא יהיה כשיר לעמוד לדין. או אז בעת שהוסר המחסום הדיוני לבירור אשמתו של הנאשם תוכל ההגנה להעלות, באם תהיה חפצה בכך את טענת אי שפיות הדעת בעת ביצוע המעשה על פי הסייג בס' 34 ח' לחוק העונשין.

מעבר לאמור, סעיף 170ב לחוק הנ"ל קובע כי זיכוי של נאשם לאחר בירור אשמה, יכול מתוך כך שמצא שהנאשם אינו אשם מטעמים מהותיים. מאידך, במידה ומצא שביצע את המיוחס לו אך אינו אשם מחמת היותו חולה נפש, עליו להפסיק את ההליכים. יוער כי בא כוח הנאשם אינו מבקש להמשיך ולברר את שאלת אשמתו של הנאשם באמצעות הגשת מסמכים לבית המשפט או באמצעות קביעה

מוסכמת מצד ההגנה כי הנאשם ביצע את המיוחס לו וזאת בהתאם למתווה המופיע בסעיף 170ב לחוק. (וראה התייחסות בית המשפט המחוזי בת.פ. 11950-05-15 לסוגיה האמורה פסקה 26 לפסק הדין וכן התייחסות כב' השופט קראה 13546-0815 פסקה 10 לפסק הדין).

בע"פ 9087/09 בעניין פלוני, נדרש בית המשפט העליון לשאלה אם ניתן להורות על זיכוי נאשם שאינו כשיר לעמוד לדין לפי סעיף 34ח לחוק העונשין. דברי כב' השופט עמית בהתייחסו לכך יפים גם לענייננו:

"הגיונם של דברים, שכאשר נאשם לא מסוגל לעמוד לדין, ההליך כנגדו מופסק וממילא לא מתאפשר לבית המשפט לקבוע כי לא היה אחראי למעשיו בעת ביצוע העבירה. ודוק: בית המשפט הוא הקובע אם נאשם היה אחראי למעשיו, ולכן, לא סגי בחוות דעת פסיכיאטרית הקובעת כי הנאשם לא היה אחראי למעשיו, כמו במקרה שבפנינו. חוות דעת פסיכיאטרית לגבי מצבו הנפשי של הנאשם בעת ביצוע העבירה היא אך ראייה אחת, מני מספר ראיות המובאות בפני בית המשפט לצורך קביעת אחריותו הפלילית של הנאשם בעת ביצוע העבירה. הן ההגנה והן התביעה רשאיות לחקור את נותן חוות הדעת ולנסות לקעקע את ממצאיה, אך חוות הדעת אינה ראייה קונקלוסיבית שאין בלתה. הפוסק האחרון בשאלות העובדתיות-משפטיות הוא בית המשפט, ועליו לקבוע אם הנאשם עומד בתנאי הפטור של סעיף 34ח לחוק העונשין, באשר הגדרת אי השפיות היא משפטית ולא רפואית, ומחלת נפש במובן הרפואי-פסיכיאטרי של המילה, אינה בהכרח מחלת נפש המקימה סייג לאחריות הפלילית... לכן, במצב הדברים הרגיל, כאשר ההליך נפסק בעקבות אי מסוגלותו של הנאשם לעמוד לדין, ממילא לא מתבררת השאלה אם הנאשם פטור מאחריות פלילית בשל מצבו הנפשי בעת ביצוע העבירה. שאלה זו יכול ותתברר אם וכאשר יחודש ההליך כנגד הנאשם, לאחר שמצבו ישתפר והוא יהיה מסוגל לעמוד לדין. זאת, באשר בהיעדר כשירות דיונית של הנאשם לעמוד לדין, לא יהא זה צודק ולא יהא זה יעיל לנהל הליך פלילי כנגד מי שאינו מסוגל להבין את מהותו של ההליך (השוו ע"פ 7924/07 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 53 לפסק דינו של השופט דנציגר ([פורסם בנבו], 5.5.2008))."

ובקיצור, במצב הדברים הרגיל, כאשר הליך פלילי מופסק בשל חוסר מסוגלות של הנאשם לעמוד לדין, הפסקת ההליך מביאה מיניה וביה להפסקת בירור השאלה אם הנאשם היה חסר יכולת הבנה או יכולת בחירה על פי סעיף 34ח לחוק העונשין."

באשר לצו האשפוז שניתן בעניינו של הנאשם הרי אין בו כדי למנוע ממותב זה להורות על צו אשפוז אגב הדיון בתיק העיקרי. הדברים מכוונים לכך שהצו האשפוז ניתן על בסיס ס' 16א) במסגרתו רשאי בית המשפט להורות על מעצרו של אדם במסגרת של אשפוז:

"ציווה בית משפט על מעצרו של אדם, והוא סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם העצור או מטעם תובע כמשמעותו בסעיף 12 לחוק סדר הדין הפלילי (להלן - תובע), ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, כי העצור חולה וכי מצבו מצריך אשפוז, רשאי בית המשפט לצוות שהמעצר יהיה בבית חולים שיקבע

הפסיכיאטר המחוזי או באגף פסיכיאטרי של בית סוהר, ובלבד שאם העצור נמצא בחקירה, יבטיח בית החולים את התנאים הדרושים לביצוע החקירה."

נמצא כי צו האשפוז שניתן בעניינו של הנאשם נועד לקבוע היכן יימצא הנאשם (בין אם מאחורי סורג ובריה ובין אם במתקן רפואי) עד אשר תתברר אשמתו ולא במסגרת התיק העיקרי. אין בצו אשפוז זה כדי לשנות או להגביל מתן צו אשפוז לפי סעיף 15(א) או 15(ב) לפי העניין, ע"י המותב בפניו מועמד הנאשם לדין.

לעניין תקופת האשפוז המקסימלית סבורני כי מן הראוי כי זאת תעמוד על 36 חודשים לכל היותר. למסקנה זו הגעתי מן המטעמים הבאים: ראשית לשון החוק אינה קובעת באופן חד משמעי כי תקופת האשפוז תהיה כאורכה של תקופת המאסר המקסימלית אלא נוקטת בלשון כי תקופת האשפוז "לא תעלה על תקופת המאסר המירבית". חזקה כי לו היה סבור המחוקק שאין לבית המשפט שיקול דעת בקביעת אורך תקופת האשפוז היה נוקט בלשון ברורה ולפיה על בית המשפט לקבוע תקופת האשפוז כתקופה מירבית הקבועה בחוק. בכך הותיר המחוקק לידי בית המשפט שיקול דעת בנוגע למשך תקופת האשפוז.

יתרה מכך, מטרת התיקון בחוק לטיפול בחולי נפש תוך קציבת תקופת האשפוז המירבית נועדה למנוע מקרים בהם נאשמים "נופלים בין הכיסאות" ונותרים באשפוז תקופה ארוכה מבלי שעניינם עולה בפני הוועדות הפסיכיאטריות. רציונל זה, שחל על מקרים בהם אדם יכול וימצא בתקופת אשפוז אף מעבר לעונש המקסימום בגין העבירה עליה עמד לדין נכון גם לגבי נאשמים שתקופה זו טרם חלפה.

עונשי המקסימום הקובעים בחוק אכן יכולים לשמש אמת מידה ואינדיקציה לבית המשפט בבואו לקבוע את תקופת האשפוז המירבית אך אין לראותם כקביעה חד משמעית שאין בילתה. עונשי מקסימום מטבעם נועדו לאפשר לבית המשפט מנעד רחב של עונשים החל ממקרים בהם מדובר בעבירות בנסיבות קלות ביותר וכלה במקרים בהם מדובר בנסיבות קשות המצטרפות למאפייני נאשם המחייבים הטלת עונשים כבדים.

כך לשם הדוגמא העונש המקסימאלי בגין עבירה של החזקת סם שלא לצריכה עצמית הינו 20 שנות מאסר. בפועל, העונשים שנגזרים על מי שחוטאים בעבירות מסוג זה נמוכים משמעותית ולעיתים באים לידי ביטוי בתקופות מאסר צופות פני עתיד או מספר חודשים בלבד. קבלת עמדת המאשימה יכול ותביא לתוצאה לפיה מי שנידון בגין החזקה של חשיש בכמות קטנה תצדיק צו אשפוז פסיכיאטרי למשך תקופה מירבית של 20 שנה. סיטואציה שכזו, (הגם שנידונה ע"י וועדת העבודה והרווחה שדנה באישור החוק, אשר מצאה אותה כאפשרית) סבורני שאין לקבל. כך גם יצוין שקציבתה של תקופת האשפוז במסגרת ההליך הפלילי אינה מונעת מן הפסיכיאטר המחוזי להורות על הוצאתו של צו אשפוז במסגרת הליך אזרחי ככל שמצבו הנפשי של הנאשם יתדרדר, והדבר יצדיק זאת.

מכל המקובץ לעיל, הנני לקבוע כי הנאשם לאו בר עונשין.

הנני מורה על הפסקת ההליכים בהתאם להוראת סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי. בהינתן הסכמת לראיות לכאורה

ולאור האמור בחוות הדעת, הנני מורה על הוצאת צו אשפוז במחלקה סגורה בבית חולים פסיכיאטרי בהתאם להוראת סעיף 15ב' לחוק טיפול בחולי נפש. תקופת האשפוז לא תעלה על 36 חודשים.

עותק החלטה זו יועבר לידי בית החולים הפסיכיאטרי וכן לידי הפסיכיאטר המחוזי לצורך יישום צו האשפוז.

הנני ממנה את הסניגוריה הציבורית לייצג את הנאשם בוועדות הפסיכיאטריות שעתידות להערך לנאשם.

זכות ערעור תוך 45 יום בבית המשפט המחוזי.

**ניתנה והודעה היום כ"ט תשרי תשע"ו,
12/10/2015 במעמד הנוכחים.
דניאל בן טולילה, שופט**